

УДК (082): 37.035:172.15
Ц 62

Ц 62 Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму Української Хартії вільної людини (м. Тернопіль, Україна, 27 жовтня 2023 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, С. В. Костюк, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. 276 с.

У збірнику публікуються наукові статті, тези доповідей та інші матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Ціннісні орієнтири сучасної освіти в умовах сьогодення крізь призму Української Хартії вільної людини», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 27 жовтня 2023 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти
(протокол № 8 від 27 жовтня 2023 р.)*

УДК (082): 37.035:172.15

©Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2023

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

НАУКОВИЙ, МЕТОДИЧНИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК

**НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ТА ІНШІ МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ
УКРАЇНСЬКОЇ ХАРТІЇ ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ**

27 жовтня 2023 року

З М І С Т

Вітальні слова до учасників конференції	с. 8
Загальнометодологічні праці та наукові дослідження в контексті Української Хартії вільної людини	с. 14
<i>Пріоритетні ціннісні орієнтири в умовах реформування сучасної освіти крізь призму УХВЛ.</i>	
<i>Збереження та розвиток української національної ідентичності дітей та молоді в Україні й за кордоном як виклик українській освіті.</i>	
<i>Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в контексті УХВЛ в умовах воєнного стану.</i>	
Захаров Є. Ю. Чи змінюються цінності, задекларовані УХВЛ, в умовах війни?.....	с. 14
Герман О. М. Еволюція та деформація ціннісних орієнтирів у час кризових викликів.....	с. 17
Швець Д. В., Корнієнко М. В., Семенова А. В. Ціннісно-методологічний вимір професійної підготовки майбутніх офіцерів національної поліції в контексті Української Хартії вільної людини.....	с. 23
Калгушкін Ю. Л., Заліван О. В. Впровадження ідей Української Хартії вільної людини в практиці національно-патріотичного виховання офіцерів запасу в умовах воєнного стану.....	с. 28
Сапожников С. В. Фундаменталізація сучасної системи освіти як ціннісний орієнтир розвитку сучасного суспільства.....	с. 31
Ковалик І. М. Впровадження Української Хартії вільної людини: від смислових конструктів до цінностей вільної людини.....	с. 35
Шмайдей О. В. Національно-патріотичне виховання молоді за програмою пластового руху в умовах сьогодення.....	с. 45
Пастушенко С. І. Сучасні особливості впровадження життєвих орієнтирів Української Хартії вільної людини для здобувачів вищої освіти.....	с. 50
Книш І. В., Штулер І. Ю. Трансверсальні компетентності лідера інноваційного взірця крізь призму Української Хартії вільної людини.....	с. 55
Пометун О. І., Серова Г. В. Методика позакласних занять із учнями за кордоном у контексті збереження національної ідентичності школярів.....	с. 58
Лисюк А. О., Лупійко Л. В. Засоби національно-патріотичного виховання дітей молодшого шкільного віку у контексті Української Хартії вільної людини в умовах сьогодення.....	с. 64
Славінська М. О. Вплив російсько-української війни на національну ідентичність українців (<i>практичне заняття</i>).....	с. 67
Миць М. Я. Про формування ієрархії національних цінностей українського суспільства у системі національно-патріотичного виховання.....	с. 74
Ратушняк Н. М. Українська Хартія вільної людини як детермінанта громадянської компетентності вчителя.....	с. 77

Вітенко І. М., Кучер Л. А., Миколів З. П. Національно-патріотичне виховання через призму реалізації інноваційного освітнього експерименту регіонального рівня на тему «Еко-школа».....	с. 80
Городецька О. В. Формування національної ідентичності особистості в сучасних умовах.....	с. 88
Білоус І. В., Ширяєва Л. М. Збереження та розвиток української національної ідентичності молоді за кордоном. Сучасний стан.....	с. 92
Магера Т. В., Стрийвус Н. Б., Герасимчук Г. І. Збереження української ідентичності дітей та молоді за кордоном як важлива складова національної безпеки та єдності в умовах сьогодення.....	с. 97
Груць Г. М. Духовно-моральне виховання студентів педагогічних спеціальностей.....	с. 105
Свистун О. О. Національно-патріотичне виховання й освіта як могутні фактори побудови самостійної української держави.....	с. 110
Сесик О. О. Синергія класичної педагогіки та інновацій сучасної школи – дієвий засіб формування активного громадянина-патріота.....	с. 115
Єсінова О. О., Семенов М. В. Зміни в системі військової освіти в умовах повномасштабної війни.....	с. 120
Лебедик Л. В., Безручко Т. Р. Роль соціального педагога у формуванні в учнівської молоді професійних ціннісних орієнтацій.....	с. 122
Лебедик Л. В., Вауліна Д. В. Формування толерантності в учнівської молоді в руслі Української Хартії вільної людини.....	с. 127
Єрова Г. В. Розвиток патріотизму учнів на прикладах локальної історії....	с. 131
Чаленко П. В., Чередниченко О. Ю. Окремі аспекти реалізації права на освіту під час воєнного стану.....	с. 135
Лазарук А. Ф. Аксіопсихологічні чинники підготовки майбутніх психологів крізь призму УХВЛ.....	с. 139
Сад А. О., Козир М. В. Інноваційні практики розвитку вищої освіти в Україні.....	с. 144
Стрельников В. Ю. Ціннісні орієнтири неперервної освіти, яка стимулює індивідуальну освітню траєкторію педагога в умовах війни.....	с. 148
Тобонька Н. М., Мешко Г. М. Управління професійним розвитком педагогів у закладі дошкільної освіти як предмет наукового дискурсу.....	с. 151
Брик Ю. Р., Солонинка В. Р. Особливості організації національно-патріотичного виховання учнів у сучасному закладі професійно-технічної освіти.....	с. 155
Бабовал Н. Р., Бабовал Д. С. Тімблдінг як основа ефективного розвитку колективу.....	с. 160
Кудрич В. П. Підприємницька освіта – засіб виховання молодого покоління на основі цінностей УХВЛ.....	с. 163
Волянук Б. О. Вони боролись за волю рідного краю (село Острів початку ХХ ст.).....	с. 166
Равлюк Л. Р. Юрій Федькович – збирач перлин народних.....	с. 172

7. Українська Хартія вільної людини. URL: <http://1-12.org.ua/ukrajinska-khartija-vilnojiljudyny>.

8. Фурман А. А. Ціннісно-орієнтаційні чинники особистісного розвитку майбутніх психологів : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Одеса, 2009. 22 с.

УДК 94 (477)

Сад Анна Олегівна,
студентка V курсу ОПП «Освітній дизайн і коучинг в освіті дорослих» Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ;

Козир Маргарита Валентинівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ

ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку освіта не набула всеосяжного та одностайного значення, адже потребує динамічних змін і постійного вдосконалення. У студіюванні освіти вагоме місце займає дослідження інноваційних практик, їх впровадження в освітній процес, доцільність використання та ризику застосування. Крім цього, підходи, форми, методи і зміст вітчизняного навчання модернізуються, реформується на основі сучасних умов, викликів і нововведень, бо інтеграція освіти – один із найважливіших ресурсів розвитку суспільства.

Сьогочасний етап системи освіти покращується завдяки інноваційним практикам, котрий формується через зовнішні (пандемія, війна, відсутність електроенергії) і внутрішні (штучний інтелект, дуальність) чинники. Варто зауважити, що освіта базується на структурі європейського освітнього простору, відповідно процес навчання в Україні перебуває на шляху опанування європейських стандартів.

Збереження інтелектуального потенціалу нації в надскладних політичних, економічних та соціальних умовах ХХІ ст. вирізняється суттєвими змінами у вищій освіті України, адже пандемія, війна, відсутність електроенергії стали знаковими зовнішніми причинами впровадження дистанційної, змішаної форм освіти.

Зауважимо, що онлайн-формат навчання призводить до створення та застосування різноманітних інноваційних (інформаційно-цифрових) технологій, котрі вдосконалюють систему дистанційної освіти за допомогою низки додатків, а саме Microsoft Office 365, який полегшує створення завдань: поділяє на групові та індивідуальні; додає критерії оцінювання із можливістю обґрунтування оцінки (коментар); полегшує контроль успішності студентів за допомогою вбудованої аналітики [1]. Одним із найуживаніших програмних засобів Microsoft Office 365 є Teams, який продукує створення та доступ до спільного чату, календаря, навчальних матеріалів тощо, таким способом формується гібридне навчання – комплексне поєднання мультимедійних матеріалів із традиційними аудиторними заняттями. Серед ресурсів, котрі забезпечують онлайн-зустріч найбільш популяризованими є Google Meet і Zoom, хоча вони майже ідентичні, проте їх функції різняться. Доречним прикладом є те, що «саме в Zoom у студентів та педагогів є можливість писати по екрану демонстрації, тобто за необхідності педагог може використовувати презентацію, яку демонструє як звичайну дошку для записів і пояснення» [4]. Крім застосування в освітньому середовищі Microsoft Office 365, Google Meet і Zoom, викладач розробляє власну електронну платформу навчання, на якій розміщений науковий контент (презентації, лекції, тести, відеоролики та інше), а також посилання на інноваційні застосунки Quizlet, Canva тощо.

Вочевидь, що зовнішні чинники спричинили поштовх до реформування освітнього середовища та започаткування інноваційних практик, як невід'ємних методів осучасненого викладу навчального матеріалу й удосконалення якості освіти в умовах війни та пандемії.

Утім, вагомий зовнішній чинник – відсутність електроенергії, спричинений руйнуваннями енергетичної інфраструктури внаслідок ракетних обстрілів, сприяв регресу інформаційно-цифрового забезпечення. Здобувачі вищої освіти змушені були повернутися до традиційного навчання: читання паперових книг та конспектування в зошитах. Однак період вітчизняних методів був тимчасовим явищем у сфері модерної освіти. Незважаючи на кризові умови суспільства, зовнішні фактори, вища освіта в Україні регенерується, трансформується та вдосконалюється завдяки викликам сьогодення.

Підґрунтям сталого розвитку вищої освіти, крім зовнішніх умов, є й внутрішні, до яких варто віднести впровадження дуальної освіти та використання штучного інтелекту в освітньому просторі. Варто зауважити, що започаткування інноваційних практик – це піднесення освіти на вищий рівень, однак не завжди нововведення характеризуються ефективністю та результативністю. Деякі стають причинами покращення рівня освіти, а деякі сприяють ризику зниження її якості.

Стратегічною метою дуального навчання у закладах вищої освіти в Україні є усунення основних недоліків традиційного навчання, оптимальне поєднання теорії та практики, освіти й виробництва майбутніх кваліфікованих фахівців. Дуальна освіта активно практикується у багатьох країнах Європи, основоположником такої форми організації навчальної програми є Німеччина. Х. Крамер зазначає, що «економіка Німеччини орієнтована на експорт, і однією з її сильних сторін є високоякісна високотехнологічна продукція. Але для її отримання потрібні висококваліфіковані робітники, підготовка яких забезпечується в рамках дуальної системи» [2].

Окрім привабливих переваг запровадження дуальної освіти існують низки дискусійних проблем, для студента: відсутність вільного часу, низька зарплата, відсутність гарантій працевлаштування після закінчення навчального закладу; для організацій та установ: зниження іміджу, незадовільне виконання роботи,

наставник для студента; для ЗВО: змінення навчального матеріалу, виключення певних дисциплін, скорочення штату, пошук вакантних місць для студентів [2].

Сучасний світ заповнила популяризація використання штучного інтелекту в різноаспектних галузях діяльності. Активне вживання програми ChatGPT у сфері освіти викликає дискусії серед науковців, адже більшість із них вбачають ризики для якості академічної доброчесності. Сандра Уочтер формулює тривожну думку стосовно використання ChatGPT студентами і запевняє, що додаток «може нести ризики втрати критичного мислення, власних думок, адже ця компетенція перекладається на штучний інтелект» [3]. Доречно зауважити, що ChatGPT швидко регенерує відповідь, проте видає неправдиву інформацію, без зазначених офіційних джерел.

Усі зазначені вище фактори обумовили актуальність обраної тематики нашого дослідження: «Інноваційні практики розвитку вищої освіти в Україні», об'єктом якого є розвиток вищої освіти в Україні. Предметом є зміст, форми й методи інноваційних практик вищої освіти в Україні. За мету нами обрано теоретичне обґрунтування, дослідження та опис оптимальних інноваційних практик розвитку вищої освіти в Україні на основі цілісного аналізу наукових джерел. Відповідно до мети дослідження ми визначили такі завдання: охарактеризувати базові поняття дослідження; обґрунтувати доцільність впровадження інноваційних практик задля розвитку вищої освіти в Україні; дослідити специфіку інноваційних практик розвитку вищої освіти в Україні; описати оптимальні інноваційні практики на сучасному етапі розвитку вищої освіти в Україні. Для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети використано такі методи наукового дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення, систематизація; компаративний; емпіричні – анкетування, інтерв'ю, порівняння, спостереження; статистичні.

Підсумовуючи реалії сьогодення, варто розрізняти виклики та ризики освіти, що зумовлюють як прогрес, так і занепад освіти. Завдяки кризовим умовам і потребам людства освіта набуває вдосконалення комп'ютеризації та

осучаснення традиційного навчання, які покращують рівень освіти за допомогою впровадження інноваційних практик у вищій освіті України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Шапа Н. М. Переваги та недоліки дистанційного навчання в сучасних умовах. *Освіта в умовах війни: реалії, виклики та шляхи подолання*. 2022. С. 73–77. URL: <http://surl.li/kgghjm>.
2. Марценюк Л. В. Дуальна освіта як засіб ефективного поєднання теорії та практики. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/3_2021/12.pdf.
3. Матвеева К. В. Використання інструментів штучного інтелекту у написанні наукових досліджень: етичний аспект. URL: <http://surl.li/lyeqg>
4. Козир М. В., Іващенко А. В. Цифрові технології як інструмент консультативної діяльності в освіті дорослих. URL: <http://surl.li/lzude>.

УДК 373.016

Стрельников Віктор Юрійович,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри філософії і економіки
освіти Полтавської академії неперервної
освіти імені М. В. Остроградського,
м. Полтава

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ, ЯКА СТИМУЛЮЄ ІНДИВІДУАЛЬНУ ОСВІТНЮ ТРАЄКТОРІЮ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІЙНИ

Потреба дослідження ціннісних орієнтирів неперервної освіти, яка стимулює в умовах війни індивідуальну освітню траєкторію педагога є актуальною, адже вчитель вирішує завдання Нової української школи з розвитку здобувача освіти за його індивідуальною освітньою траєкторією. Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського системно проводить діяльність із вироблення технологій ефективного управління процесами створення індивідуальної освітньої траєкторії педагогами в умовах війни. Тому розглянемо ціннісні орієнтири неперервної освіти, яка стимулює в умовах війни індивідуальну освітню траєкторію педагога.

Аналіз педагогічної, філософської, психологічної та іншої літератури, проведений у наших дослідженнях [4–5; 6–11; 13 та ін.] і працях Л. Лебедик [1–